

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr., a treia-oră 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.

Se prenumără și la poste și la librării.

În România:

la dnul Carol Schuler în București, strada Labirint nr. 4.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază

Un număr costă 5 cruceri v. a. san 15 bani rom.

Magnații și naționalitățile.

Magnații și naționalitățile sunt astăzi dușmanii, care-i fac guvernului cele mai mari griji; magnații purtând o luptă energetică în contra radicalismului ireligios, naționalitățile în contra „ideii” de stat național.

Două curente, pe care liberalii vreau să le ducă la un deplin triumf, întimpină din ce în ce o opoziție tot mai energetică. Ear' ministerul „primului caporal de panduri” își dă silința să acopere înfrângerile pe o parte, cu succese pe altă parte. Pe amândouă laturile el lucră energetic. Să vedem încă odată, cu ce succes și în ce situație se află momentan lupta aceasta.

Magnații au respins neconfesionalitatea și recepțiunea Ovreurilor și au creat situația, de care însuși Bánffy zisesse, înainte de discuție, în camera deputaților, că pune interesele de existență ale actualului cabinet într-o intimă legătură cu rezultatul votării. Votarea s'a făcut și „primul caporal de panduri” nu se gândește la dimisia, pe care unele ziare din Budapesta o așteptau cu siguranță; dimpotrivă organele liberale repetă mereu ideea, că votării acesteia trebuie să i-se lase cât se poate mai puțină înfrîngere asupra sorții cabinetului. Ba sunt gata a mărturisi că liberalii prea s'au grăbit, că nu au cunoscut „marea virtute a așteptării cu răbdare” și își fac și nădejdi, pentru-că „Bánffy nu-i apăsător cu marea greutate, sub care Wekerle s'a frânt; raportul lui cu Coroana e lămurit și neșovăitor; numai opoziția parlamentară este mai pătimasă”.

Aici sîntem de acord cu liberalii: Coroana are încă încredere în Bánffy deoarece-ce în discuția asupra programului său și asupra bugetului el și partidul lui au dovedit că sînt momentan cei mai sinceri spriginitori ai dualismului în forma actuală și dușmani energici ai tensiunilor apponyiste. Zicem momentan, pentru-că ne aducem aminte ce a zis Coloman Tisza despre dualism și știm că și partidul liberal, dându-i-se privilegiu, va cere o revizuire a lui în sens maghiar.

Astfel asigurat deocamdată de liniște la Viena, puțin dispus a intra fără de nici un succes politic, în alegeri,

Bánffy nu se va grăbi cu disolvarea dietei, ci va căuta să obțină ceva succese, ca să nu-i fie rușine a cere încrederea alegătorilor.

Și de aceea el va continua lupta cu magnații și „cearta între frați” se va continua; mișcarea partidului popular se va adânci și vor fi și mai tari fracțiunile opoziționale. Un prost present, un viitor ce crește amenințător, asta-i situația lui Bánffy.

Și de unde să iee succesele?

Neisbutind față cu magnații „primul caporal de panduri” le caută la — naționalități. Ele au să-i deie o gloriolă și mai luminoasă decât cea câștigată la Solnoc-Dobăca și Bistrița-Năsăud! Ele să-i scape prestigiul! Și dacă temnițele și amenzile nu sînt deajuns, să le frângem și cu corupția; să încercăm tot — își zice „primul caporal de panduri”.

Și așa va fi tot imposibil.

Se va face deci gură mai multă.

Începînd adevărat cu ziua de azi, Marti, casa deputaților va discuta o sumă mare de petițiuni relative la mișcarea naționalităților, pe care cer să o suprimă. Noi credem că aducerea lor la ordinea zilei imediat după căderea din casa magnaților, este o apucătură de tactică. Să ne dăm privilegiu, va fi zis „primul caporal de panduri”, să dovedim că problemele noastre sînt mari și naționale, că sîntem dispuși să le executăm, că de dragul popii din Șisești și ai celor întemnițați nu ne vom opri noi din marșul nostru; să-i dăm țerii o zi de bucurie, să mai uite ceva din slăbiciunile noastre. Și așa, începînd cu ziua de azi, Marti 26 Martie, se vor discuta 61 petiții care cer măsuri contra naționalităților.

În Budapesta se speră, că discuția va fi bogată în „scene”. Cuvîntul va curge ca potopul sgomotos și impresia va fi ca-și-cum neamul maghiaro-semit s'ar aduna pe un câmp, gata de o cruciată în contra noastră.

61 de petițiuni!

Sînt multe, foarte multe. Și ele sînt vocea poporului maghiar, vocea Dumnezeuului maghiar. Aceasta este important. Pentru-că avem o probă nouă și încă una din cele mai prețioase probe, că ne aflăm în plin răsboiu de rase.

Mereu ni-s'a zis și ni-se zice, că noi „agităm”. Am „agităm” mergînd la

Viena, am „agităm” ducînd oamenii la Cluj. Și dimpotrivă, nu ni-s'a recunoscut, că apărarea noastră am început a ni-o face chiar prea tîrziu, că publicistica populară lucră abia de câțiva ani, că abia de curînd ne pregătăm în mod mai eficace poporul pentru lupte politice. Nu noi am deslășuit așadar lupta de rasă, nu noi am întărit-o, nu noi o potențăm. Noi ne folosim de dreptul de legitimă apărare. Și pricepînd ce-i lupta în care politica maghiară ne-a tîrit, nu vom lăsa să fim timbrați de istorie ca lași ce n'au știut ce-i onoarea națională, ce-i inspirația pentru ideal.

Cele 61 de petițiuni sînt o nouă dovadă, că e luptă de rasă, că ea nu se poate tăgădui, cum încearcă a o tăgădui unii politicieni și că dela Maghiari pornesc provocațiunile. O provocățiune mai indignătoare, decât aceste 61 de petițiuni venite dela poporul maghiar — se poate închipui?

Cînd, în același timp, naționalitățile caută să se apropie, să pună la cale acțiuni comune, apropierea este cea mai firească urmare a provocărilor. Și-i o ironie a sorții că această apropiere face cele mai frumoase și mai rezezi progrese tocmai sub guvernul teribilului „prim caporal de panduri”. Va fi o apărare comună, un sistem comun de proceduri.

Deja presa mare începe a se pronunța pentru alianța naționalităților și a scoate la iveală necesitatea alianței. „Dacă” — zice „Vaterland” din Viena — „Slovacii, Românii și Sîrbii se apropie cu încredere, ce-i evident, zadarnic apropierea este suspectată. Numai în această apropiere plină de încredere a naționalităților zace speranța, de a asigura liniștea turburată de liberali și în părțile nemaghiare ale țerii. Acesta nu-i un „joc cu interesele supreme ale țerii”, ci apărarea de un joc hazardos și criminal”.

Eată, lumea începe a pricepe bine ce facem noi, și a înțelege că numai așa se poate iniția de jos în sus o corecțiune a situațiunii „hazardate și criminale”.

Convingerea, că numai așa se poate lucra cu succes, este o idee a politicii românești. Putem fi mîndri de ea și de rezultatele pe care le va da.

Bánffy și parlamentul poate să discute cele 61 de petiții îndreptate în contra noastră, poate să caute micile glorii trecătoare în chestii de acestea. O să o pată și cu noi, ca și cu magnații: nu o să ne înfrîngă nici-odată, nici cu temnițe, nici cu procese, amende și panduri, nici cu corupția. Sîntem din ce în ce tot mai mulți, tot mai decisi. Sfirșitul, așteptat cu răbdare și pregătit cu istețime, nu poate fi îndoios.

Dela Vaț dl Nicolae Cristea ni-a adus știri destul de liniștitoare. Iubiții nostri martiri de acolo toți sînt sănătoși, petrec vremea mai ales cu studiul și cu cetitul. Sufer de aceeași bărbăție, cu care au luptat pentru cauza națională. Rău e numai, că visite abia mai pot primi. Directorul are cele mai severe ordine, ca numai pe rudele ce se pot legitima să le lase a vedea pe martiri, ear' legitimitatea directorul o ia ca bună numai dacă are poftă. Astfel, că întemnițații sînt cu deservire la discreția directorului, care și zilele trecute a refuzat bilet de intrare a doi preoți sîlăgeni, care merseseră să vadă pe iubiții martiri.

Azi scapă din Vaț dl Dionisie Roman, care și-a împlinit pedeapsa de opt luni. Dl Nicolae Cristea reîntră azi în temniță pentru a-și împlini cele cinci zile, ce mai are, căci atîta a petrecut în cel mai trist condeiu: la înmormîntarea fiului său.

61. La atîta se ridică numărul adreselor sosite la biroul Dietei din Budapesta, adrese în cari diferitele congregațiuni și municipii cer „să se strîngă în frîu agitațiilor naționali, să se stavilească agitațiunile antipatriotice ale naționalităților”.

Azi aceste adrese vor fi discutate în parlament. Își poate închipui ori-și-cine, câte nărozii o să vorbească eară... „patrioții”.

Schimbări în guvern. „Nemzeti Ujság” dela 24 Martie scrie, că în cercurile guvernamentale se colportează știrea despre schimbări în guvern.

Se vorbește anume, că Erdélyi Sándor va renunța la portofoliul său și va intra în magistratură.

Locul lui îl va ocupa Wlassics, actualul ministru al școalelor. Pe acesta l'ar moșteni apoi un tîner magnat, care în Casa-

Magnaților a jucat rol mare în ceea-ce privește opoziția față cu proiectele de legi religioare.

Și aceasta numai în Ungaria s'ar pute: să asiste la punerea în practică a legilor miniștri cari înainte de a fi miniștri, au combătut legea în chipul cel mai vehement.

Leptul că se colportează astfel de știri, arată că nici Ungurii ei însiși nu iau în serios aplicarea legilor religioare.

Alegerea dela Nitra în Dietă. „P. Lloyd” dela 24 c. scrie, că secretarul de stat Latkóczy renunță la mandatul său din Nitra nu pentru-că s'ar fi întîmplat neregularități la alegere, ci pentru-ca să nu deie ocaziune opoziției „să facă earăși caz mare în Dietă”, cum s'a făcut cînd cu alegerea dela Kaposvár. Opoziția de altfel s'a și hotărît ca să atace guvernul pentru ticăloșiile ce s'au săvîrșit cu ocaziunea alegerii dela Nitra.

Ziarele ovreiești cisleithane despre votul magnaților. În frunte, ca totdeauna, merge „Neue Freie Presse”, care își începe primul dela 23 cu următoarele cuvinte:

„Magnații clericali au biruit și baronul Bánffy a fost bătut tocmai pe același punct, unde în Octombrie trecut fostul ministru încercase înfrîngerea...”

„Votul Casei Magnaților nu va trage după sine îndată crîșă ministerială. Ar fi însă miop acela, care n'ar vedea că poziția guvernului ungar a devenit grea. Cabinetul Bánffy are privit ca un expedient de nevoie. Numai isbînda ar fi putut să-i însuflească capacitate de viață...”

„În aparență lupta curge pentru credință, pe care nimeni nu vrea să o atingă, dar în realitate e aici vorbă de viitorul politic al întregii națiuni.”

„Magnații clericali cochetează cu Slovaci, Români și Sîrbi. Ungaria nu este țeara, unde un astfel de joc cu cele mai importante interese ale țerii și cu fundamentele întregii politici ar pute fi privit fără cea mai energetică împotrivire. În cameră contele Apponyi sguduște unitatea armatei, ear' în casa de sus magnații clericali sînt conduși de niște bărbăți hotărîți a pune la cale chestiunea naționalităților fără considerație la primejdia ce isvorește de aici pentru poporul maghiar”.

La nici o ocazie dar' monitorul alianței israelite nu scapă de a arăta nu numai prietenia Ovreurilor pentru naționalitățile asuprite, dar' chiar și lipsa de conștiință de a se fo-

FOIȚA „TRIBUNEI.”

BUSTUL.*)

Comedie în două acte de F. Zell.

(După novela cu același nume de Edmond About's.)

Trad. de Iuliu Popescu.

Persoanele:

Madame Michaud.

Victorine, nepoata dnsei.

De Tournois.

Paul de Marsal.

Alfonsine, sora lui.

Daniel Perm, sculptor.

Risotto, ciracul seu.

Dominique, servitor.

Georgetta, fată de casă.

(Scena se petrece în castelul madamei Michaud, nu departe de Paris. Între actul prim și al doilea este un interval de 8 zile).

Actul I.

(În parcul dimprejurul vilei doamnei Michaud. La dreapta spre partea dinainte sub ramurile aplecate ale unui soc se află o bancă comodă de grădină, împresurată de boscheturi, așa că totul are înfățișarea unui umbrar des. La stînga în fundul scenei se află o grupă de marmură oare-care sau o statuă incungiuată de tuși. La stînga masă de grădină și scaune. În partea dîndîrît un zid de împrejmuire, în care la o parte este introdusă o ușă mică de zăbrele, încuiată. La spatele acestui zid se admite a fi un drum. Priveliștea o formează un tînut delos, plăcut, cu grupuri de vile incungiuurate de grădini.)

*) Dreptul de înscenare se poate câștiga pentru Austro-Ungaria prin agentul de teatru și concert Gustav Lewy. Viena IV. Schleifmühlgasse nr. 8.

Scena I.

Victorina. Alfonsine. Des Tournois. Marsal.

(La ridicarea cortinei, Victorina se razimă a lene pe banca de-a dreapta din grădină, cetind într-o carte mare, veche; Alfonsine se așază lângă dînsa pe un scaun de grădină, ocupată fiind cu un lucru de mîna. Des Tournois și Marsal, provăzuți cu maște și mînuși de scrîmă, ducelează cu fluierul în fața stînga, dovedind des Tournois dexteritate, ear' Marsal stîngăcie.)

Tournois: Touché! Atîns!

Marsal: Nu! Te înșeli!

Tournois: Ear' eu îți spun, că te-am atîns!

Marsal: Nici-decum!

Tournois: Așadar, încă odată aceeași lovitură! Pune-te în poziție! (În ton de comandă) En garde! Acum lovește în terță, parează în seconde, eu ripostez și nimeresc! Touché! vezi!

Marsal (apleacă arma, depune masca, scoate mînușile și așază toate acarele pe masa de grădină): De astă-dată este adevărat, mă plec înaintea măiestrului meu!

Tournois (același joc ca Marsal): Așa am vrut să te sfătuesc și eu.

Marsal (și șterge sudoarea): Uf! lecțiunea aceasta m'a înfăntat!

Alfonsine: Și ce mître faci, frate! (se scoală) tot pîrl tu cel frumos sburlit! (îi leagă cravata continuînd încet) Nebunule, tu crezi că inima unei fete (arătînd pe Victorina) se poate câștiga prin zîngănit de săbii și prin manieri de bătuși!

Tournois: Ei bine, domnișoară Victorină, cum stăm cu lecția noastră de călărit?

Victorine: (De-abia ridicîndu-și ochii de pe carte): Îți mulțumesc, dle de Tournois, sînt încă obosită de ieri (cetește mai departe.)

Tournois: Ce păcat! (se întoarce către Marsal și Alfonsine, care stau la stînga.)

(Cele-ce urmează se vorbesc încet între Marsal, Tournois și Alfonsine pe care Victorine nu-i ia în seamă)

Marsal: Este evident că domnișoara Victorina nu află nici o plăcere în pretenșiunile d-tale equestre și (frecîndu-și mînile vesel) de aceasta mă bucur!

Tournois: Așa? Și pentru-ce?

Marsal: Pentru-că acest (cu pantomime) „ridicat pe cal”, această întindere galantă de mîna la descălecare, această disparițiune în trap prin desîșul pădurii, pe cînd eu trebuie să vă urmez în fugă pe jos, sînt contrare învoeli noastre!

Tournois: Ei bine, călărește și d-ta cu noi!

Marsal: Nu se poate!

Tournois: Pentru-ce?

Marsal: Pentru-că natura 'mi-a refuzat ori-ce predispozițiune pentru călărie, sînt un bărbat iubitor de pace, de știință — și acestea nu se unesc cu dresura de cai, și arta de călărit.

Tournois (cu dispreț): Pah!

Alfonsine: Cînd d-ta și Paul ați pețit în aceeași zi pe Victorina, v'ați obligat reciproc, pe cuvîntul de onoare, — să faceți curte fetei.

Marsal (o întrerupe): Fără-ca unul să contrecareze pe celalalt!

Pînă acum eu 'mi-am ținut cuvîntul!

Tournois: Și eu!

Marsal: O nu! Domnul meu! Ba eu chiar trebuie să consider ca o rupere a contractului, aceste excursiuni de călărie, în care dumniata și domnișoara sînteți ore întregi singuri!

Alfonsine: Liniștește-te frățioare! Din fericire Victorina nu se lasă a fi influențată de astfel de fleacuri!

O fată, ca dînsa, vrea să fie atînsă aci (își lovește inima), fă să vibreze o singură coardă a internului său și ea este a ta!

Marsal (naiv) Să vibreze! Numai dacă aș ști, care coardă!

Alfonsine: Ah, Paul, mă îndoiesc de reușita ta dacă nu mă pricepi! (Îndrăptul scenei răsună vocea)

Madame Michaud: Natural, punct la 12 ore, ca în fiecare zi!

Alfonsine, Marsal, Tournois. (Deodată cu bucurie afectată): Madame Michaud!

Alfonsine: (cătră Victorina care își ridicase ochii). Scumpa d-voastră mîtușe!

Marsal: (privind la stînga): Ce bine prosperă!

Tournois. Rotunjoară și rumeoară, ca totdeauna! (Toți trei se grăbesc salutînd la stînga, se înclină către madame Michaud cu amabilitate afectată, strigă) „Bon jour, bon jour!” (și dispăre un moment).

Victorina: (care se ridicase): Acum începe earăși goana după milioanele mîtușei mele și ear' să fiu martoră vorbelor lor nesărate, tocmai acum cînd istoria aceasta, (arată către carte) devine mai interesantă?! Nu! Alerg cu cartea mea în desîș. (Se depărtează cu grabă la stînga).

Scena a II-a.

Alfonsine, Marsal, Tournois
madame Michaud.

(Tournois și Marsal, cari vor să se întrecă unul pe altul, se încearcă în afară unii la dreapta altul la stînga să ofere brațul madamei Michaud, care intră cu inare iuteală.)

Madame Michaud: Bună dimineață, bună dimineață dragii mei oaspeți, sper că ați dormit bine?

Alfonsine: Excelent!

Marsal: De minune!

Tournois: Sublim!

Toți trei: Și D-Ta?

Madame Michaud: Ca o marmotă! Și tu, Victorină? (o caută pe aceasta). Ei, dar' ce s'a făcut copila?

Alfonsine: Adineori era aici!

Madame Michaud: Ei, s'o fi retras în singurătate cu vre-o vechitură de carte din biblioteca castelului! Vi-o spun însă, domni mei, că dacă vă căsătoriți cu fata mea, vreau să zic, dacă unul dintre d-voastră va căpăta pe fata mea, trebuie să-i scoateți din cap vecinica cetire de romane! (La un semn al Madamei Michaud se așază toți la stînga împregiurul mesei de grădină).

Tournois: Cu toată plăcerea, însă...

Marsal: Stăm amîndoi tot ca înainte cu o săptămînă.

Madame Michaud: Vina d-voastre, domnilor! (cu ușoară ironie). Biata copilă nu știe ce să facă, fiind asaltată deodată de doi pețitori atît de îndrăgiți!

Alfonsine: Ei bine, n'are ea lângă dînsa pe scumpa sa mîtușe, o femeie care...

Madame Michaud (întrerupîndu-o): Haidă de! Eu din parte-'mi ti pot da binecuvîntarea, trusoul, zestrea, mai mult să nu pretindă nimeni dela mine!

Marsal (dându-și mereu silință de a spune ceva plăcut Madamei Michaud): Ar trebui să îi preia puțin modest!

Madame Michaud: Știe dracu, Doamne iartă-mă. În vremea mea se făceau căsătorii altfel, nu ca astăzi! Eu am făcut cu-

loși de ele drept instrument spăritor, știind bine cât de mare și sfruntată e minciuna ei. Cum se nu fim cu toții antisemiți?

Bătrâna „Presse“ constată simplu înfrângerea care a încercat-o partidul liberal și observă, că camera va retrimite proiectul și a treia-oară neschimbat Casei Magnaților.

„Wiener Tagblatt“ spune între altele: „Guvernul Bánffy a încercat o înfrângere grea, serioasă și plină de consecuențe“. Zice apoi că cabinetul Bánffy nu trebuie să îndure, ear' partidul liberal de sigur nu va îngădui o știrbire a proiectului de lege despre neconfesionalitate.

Criza în Spania. Referitor la criza ministerială ce aproape a sguduit întreaga viață de stat a Spaniei, se poate aduce ca lucru caracteristic și faptul, că primind o delegație a ziariștilor, mareșalul Martinez Campos a zis:

„— Dacă d-voastră veți mai îndrăzni „se ofensați armata, vă expuneți primejdiei „ca să vă pun se fiți împușcați“.

Se știe anume, că criza a început în urma conflictului dintre oficeri și ziariști.

Prietenia sërbo-maghiară.

„Branik“ reproduce după un ziar sërbo din Belgrad un studiu istorico-politic despre „prietenia sërbo-maghiară“ din pana cunoscutului printre Sërbi scriitor Iovan Giorgievici. Din interesantul și de actualitate studiu vom da și noi precum urmează în părți ilustrătoare subiectul tessei.

Autorul s'a simțit îndemnat a scrie studiul seu prin necușificabilul fapt al cântăreților și actorilor din Belgrad de au mers la Budapesta să se îmbrățișeze cu „dușmanii seculari“ nu numai ai Sërbilor, dar' peste tot ai Slavilor. Purcezend delat acest fapt, dl Giorgievici argumentează:

„Ori de câte-ori simțiau unii să accentueze trebuința de solidaritate și de prietenie între Sërbi și Maghiari, în totdeauna se provocau la atestate din istorie. Se zicea, câte veacuri am trăit în armonie frumoasă și în dragoste; cum se încuscriau casele domniitoare ale ambelor popoare; cum și noi și ei sântem popor voinic și nobil; cum ne-am luptat laolaltă împotriva domniei semilunei; cum chiar prin poziția noastră aici în Răsăritul Europei și prin trecutul nostru sântem avisați la prietenia reciprocă și la dragoste unii către alții! Astfel de frase frumoase, sonore se aruncă în aer cu păhare de vin pe masă; astfel se strigă „éljen“ și „jivio“ la banche-turi cu șampanie în toasturi cu floricele de vorbe; în astfel de stil se scriu articoli simpatiei în ziare...

„Dar' ian să vedem, ce ne spune istoria. Toate paginile ei ne arată pe Maghiari ca un popor egoist, care în totdeauna caută să se întindă pe socoteala altuia. Despre aceasta atestază chiar și inscripțiile de pe steagurile care se poartă cu privilegiul încoronării regilor

lor. Aici poate găsi cineva numele tuturor țerilor, pe care Maghiarii căutau a le lua dela vecinii lor în decursul vremilor și le-au și luat unele. Pe steagurile acelea se pot ceti numele: Sërbia, Bosnia, Rama, Cumania, Bulgaria, Galiția, Lodomeria etc.

„Dar' mai ales în paginile istoriei ese la iveală antagonismul lor contra Slavilor și a ortodoxismului“.

Autorul înșiră mai multe fapte istorice dela primul moment al venirii lor pe pământul Panoniei, când s'au aliat cu împăratul german Arnulf contra regatului slovac al lui Svato pluk, până la alianțele lor de azi.

Cât privește în special pe Sërbi, aduce ca dovezi evenimentele din veacurile XII-lea, XIV-lea, XV-lea și XVI-lea, când în lupta dela Mohács Sërbi sub voevodul Bakici se luptau ca lei; dar', zice autorul: „Maghiarii s'au folosit în totdeauna de nenorocirea Sërbilor, cu scop de a-i subjugă“.

Imputarea ce li-o fac Maghiarii Sërbilor pentru-că în timpul răscălelor Rákoczy-ești țineau cu împăratul, autorul o respinge dându-i explicații potrivite.

„Beludicii sërbi, care la început toți erau pe partea regelui național maghiar Zápolya, cari și trecuseră în lagerul maghiar, spre a scăpa împreună cu ei de jugul turcesc, acei beludici nu mai aveau ce căuta în partea, care ea însuși cerea ajutor și ocrotire dela Turcii urgisiți. Trecuseră deci toți pe partea lui Ferdinand. Când mai târziu toți pretendenții și rebelii maghiari (Boeska, Bethlen Gábor, Tököli) se răzimbau pe Turcia, ear' Sërbi dădeau ajutor împăraților Vienei, și aceasta era lucru firesc, că Sërbi s'au luptat contra Maghiarilor, nu însă pentru-că erau Maghiari, ci pentru-că aceștia erau aliații Turcilor“.

Astfel urmează autorul în capitolul întâiu al scrierii sale până la anul 1802, când Sërbul Sava Techelia, deputatul din Cinnad, se împotrivi cerințelor curții vieneze, că în timpul răboiului să nu se convoace dietă, ci numai congrese din când în când. Atunci numai energiei acestui Sërbi se datorea că cererea a căzut, ear' Maghiarii au zis despre el că: *servavit nobis Regnum!*

Incă o broșură maghiară despre Români.

(Urmare).

Capitolul al III-lea, se începe cu „Supplex libellus Valachorum“, despre care spune că este concretizarea dogmei istorice a daco-romanismului. *Supplex libellus Valachorum* este expresiunea primei pretensiuni politice a Românilor, prin care episcopii Bobb și Gerasim Adamoviciu au cerut dela Maiestatea Sa redarea tuturor drepturilor națiunii române, perdute în decursul și prin neîndreptățile timpului. Conținutul acestei petiții și cam următorul: Români sânt cei mai vechi locuitori ai Ardealului. După căderea imperiului roman, Români, descen-

denții coloniilor aduse de Traian, continuă a forma tates mici și de sine stătătoare până la venirea Maghiarilor. Fiind încreștinați încă de *Gaudenius Protogenes*, ei au continuat a trăi în sinul bisericii ortodoxe. La venirea Maghiarilor, Români se supun lui Tuhutum și îi joară credință de supus. Nepotul lui Tuhutum, principele Gyula, primește și el credința ortodoxă, și încreștinește pe mai mulți Maghiari, botezându-i pe toți în legea ortodoxă. După-ce Sf. Stefan învinge pe Gyula, lăstește creștinismul apusean și în părțile Ardealului, Români însă rămân cu toate aceste credincioși bisericii ortodoxe și trăiesc cu Maghiarii de altă credință, în același stat având aceleași drepturi politice până la 1437, când Maghiarii, Sécuii și Sașii fac uniunea lor națională. Chiar și după aceasta, Români trăiesc destul de liberi. Soartea lor numai în secolul al XVII-lea devine mai misă. Cu privilegiul reînnoirii uniunii dela 1437, Maghiarii la anul 1649 au adus legi care cuprind expresiuni jignitoare pentru Români și religionea lor, și care le despoaie de drepturile lor strămoșești. Aceste drepturi le cer ei acum prin *Supplex libellus*. Și anume pe scurt cer: egalitatea politică cu celelalte 3 națiuni. Împăratul Leopold retrimite petiția Românilor la dieta din Ardeal, cu ordinațiune ca să se afle modalitatea: 1. Cum s'ar pute asigura prin lege egală îndreptățire a Românilor. 2. Cum li-s'ar pute asigura libera exerciere a religiei lor. 3. Cum s'ar pute îngrij de starea materială a clerului român gr.-ort. și gr.-cat. 4. și în sfârșit cum s'ar pute promova cultura în masele poporului român. Maghiarii răspund la fiecare punct separat: 1. Români sânt egal îndreptățiți și se bucură de aceleași drepturi, ca și Sécuii și Sașii. 2. Receptiunea religiei ortodoxe stă în contrast cu libera exerciere a religiunilor și prin urmare nu se poate face. 3. Fiecare confesiune să se îngrijească de preoții sei proprii. 4. Se vor îngriji ca cultura să progreseze în sinul poporului român.

Când s'a pertractat în dieta ardeleană suplica retrimisă de împăratul Leopold, clopotele din oraș anunțau un incendiu mare și deputații voiau să fugă din sală. Baroul Wesselényi i-a reținut însă, spunându-le, „ce vreți să mergeți la foc, nu s'a aprins destul de tare ca noastră din cauza acestor Valahi“. Jancsó Benedek spune, că aceasta a fost prima isbucnire a focului revoluției, care apoi de atâtea-ori a nimicit pacea acestei țeri. Influență mai mare și îndeosebi asupra Românilor petiția aceasta n'a avut. Ce e drept, Maghiarii în urma acestei petiții s'au încercat să facă uniunea Ardealului cu Ungaria; nișuina țor însă a suferit naufragiu de voința Vienei.

Din timpul acesta se începe a se ridica totuși cultura poporului român. Școalele din Blaj devin un focal al culturii și în același timp al naționalismului român. Într-aceea în România se pornesc mișcări revoluționare, care au adus cu sine emigrarea în Ardeal a bărbaților fruntași din România. Influența acestora asupra poporului român din Ardeal pune basa daco-romanismului. Urmează mișcările

române dela 1831, apoi influențele rusești, pe urmă procesul Românilor și al Sașilor. Episcopul Vasile Moga face o petiție la dieta dela 1837, în care cere asigurare pentru Români din *fundul regiu* în contra Sașilor. Sașii i-au dat importanță cuvenită acestei petiții și i-au pus pe Trausch să scrie o replică. Imediat după aceste, urmează proiectul de lege prin care limba maghiară să se introducă ca limbă oficială. Sașii se împotrivesc acestui proiect, ear' capitolul metropolitan din Blaj petiționează în contra lui. În același timp se pornește o activitate literară românească, care îi pune în contact pe Români Ardeleni cu cei din principate. Tot în urma acestei mișcări literare se fundează „Gazeta Transilvaniei“, cu care boierimea tină și liberală din principate susține legături și o informează.

(Va urma.)

Spicuri din foile maghiare.

„Budapesti Hirlap“ dela 24 c. scrie foarte amărâtă despre discuția ce s'a urmat în Casa Magnaților asupra recepțiunii Ovirelor. Spune anume, că n'a fost de loc parlamentar, ca contele Pallavicini să identifice Jidani cu pelea de iepure și cu... usturoiul.

Deasemeni zice că tot așa de rău au făcut foile liberale (?), când pentru a combate pe magnați și a apăra pe Ovrei, au scris că magnații au făcut din capele ce au la castelurile lor „camere separate“, unde petrec cu actrițele...

Noi din contră: credem că și contele Pallavicini a vorbit în cunoștință de cauză despre Jidani, și foile acestora i-au caracterizat potrivit pe magnați.

Supărarea „confratelui“ budapestan n'are deci înțeles!

Revista politică.

(Schimbări în diplomatie). Împăratului Wilhelm II. îi place mult a surp-înde lumea prin hotărârile sale neașteptate, despre al căror rost cei mai isteți interpreți în opiniunea publică de geaba își frământă creierul; înțelesul unor astfel de decisiuni devine priceput numai după o vreme îndelungată. Așa a procedat Wilhelm și cu preschimbarea mai multor posturi diplomatice din cele mai importante. Ambasadorul german în Petersburg, generalul bătrân Werder era acolo nu numai *persona gratisima*, dar' chiar prieten cu cei doi Turi precedenți. Și totuși, Wilhelm l'a rechemat din post, în mod subit, așa fără pregătire, nimeni nu bănuia absolut nimic, nici însuși ambasadorul Werder. Nu se gândia de loc la plecarea și deodată capătă depeșă dela suveranul seu, că e de dorit să-și părăsească postul și cu rezezi-cione neobicinuită, a treia sau a patra zi după depeșă împăratului, generalul își luă deja rămas bun oficial dela Țarul, predându-i așa zisele „hârtii de rechemare“. Întregă opiniunea publică din Europa stă nedumerită înaintea acestui eveniment; se caută fel și fel de deslușiri a se da faptului; ziarele cele

mai de frunte se încearcă în fel și chip a o interpreta, și nici unul nu reușește, fiecare la urma urmelor e nevoit a retrage ceea-ce a avansat ieri. Nimeni nu crede la o răcire între Rusia și Germania și totuși nimeni nu a spus până acuma explicarea care ar fi fost recunoscută de ceilalți ca acceptabilă sau confirmată din isvor competent.

Trebuie deci și noi să așteptăm până va veni de undeva un comentat vrednic de credință.

În locul generalului Werder e numit la postul de ambasador din Petersburg ambasadorul de până acuma în Constantinopol, prințul Radolin. Și această numire sau mai bine zis transferare s'a întâmplat astfel, încât nimeni nici pe departe nu se gândia la o așa înlocuire a generalului Werder. Se pomeniau multe alte nume ca menite de a se alege printre ele urmașul persoanei gratissime, numele prințului Radolin însă nici-odată nu figura printre ele. Așadar' și aici stăm în fața unei surprinderi neînțelese.

La postul vacant din Constantinopol vine actualul ambasador german în Statele-Unite.

În sfârșit și pentru postul de ambasador rusesc la Berlin e numit urmașul: baronul v. Osten-Sacken, până acuma ambasador la München.

*

(D'ale Macedoniei). Mai săptămăna trecută a apărut în Sofia o broșură intitulată: „Meetingurile Macedonenilor în Bulgaria“ și al cărei autor pare a fi, după tenorul scrierii, vre-un Macedonean din Veles. Mai multe semne arată chiar, că lucrarea nu e eșită din inițiativa numai unui om, ci că e pusă la cale cu un scop mai înalt, mai departe visător.

Autorul pleacă dela tractatul din Berlin și dovedește, că acest din urmă a fost mare greșală privitor la Bulgaria. Dacă tractatul dela San-Stefano ar fi fost intrupat, Bulgarii ar pute fi azi mulțumiți, ar pute — zice broșura — fi întruniți toți la un loc și liberi. Dorințele lor vechi demult s'ar fi putut împlini. Dar' treaba a fost zădărnicită. Bulgarii eliberați voesc prin urmare să repareze greșala tractatului din Berlin în sens de a uni pe toți Bulgarii ori-unde se află, uită însă, că tocmai acești frați ai lor de sub domnia străină, vor purta toate consecuențele, ear' acestea vor fi în destul de dure, fie și numai în schimbul unor stări mai suferite.

Tendența broșurii merge deci până acolo a dovedi, că toate meetingurile și toate agitațiunile nu fac decât a strica cauzei Macedonenilor și „îngreuna activitatea exarhatului“. Di această frasă se poate concluda că broșura a fost concepută în apropierea exarhatului bulgar dela Veles.

La sfârșit autorul accentuează în mod special, în ce strînsă legatură stă chestiunea macedoneană cu chestiunea armenească. Ambele — zice — se contopesc într-o singură chestie mai mare, așa încât resolvându-se una și cealaltă *ipso facto* va fi lămurită și aplanată.

noștința bietului răposat, în omnibus, călătorind amândoi la Montpellier — la țir! Pe atenci era meșter zidar și eu făceam negoț în gros cu unt și ouă! (gesticulare de surprisă neplăcută din partea celor trei ascultători).

Madame Michaud (continuând): Sprintenul flăcău îmi plăcu îndată-ce se sul în omnibus, eu încă îi plăcu lui, ei bine, când ne coborîrăm, eram uniți!

Tournois: Prin perfecționarea mijloacelor de comunicație devin din zi în zi tot mai dificile logodnele în omnibus! În ziua de azi...

Madame Michaud (îi întrerupe): În ziua de azi se fac căsătorii de conveniență, căsătorii cu calcul, mesalliance și mai știe sfântul cum se numesc drăciile acestea, — se nu se uite căsătoriile pentru bani, fiindcă: „fără bani — nu-i căsătorie!“

Alfonsine: Exagerați, dragă Madame Michaud! Fratele meu spre exemplu, este desinteresarea personificată! — (iute și șoptind către Marsal) Mai vorbește și tu!

Marsal (tresărind): De sigur, pentru a pute dovedi Victorinei iubirea mea, aș dori să fie săracă lipită, ca Crösus — Jov, Jov vreau să zic!

Madame Michaud: Dar' har Domnului! Bani nu-i vor lipsi copilei, — pentru aceasta s'a îngrijit cinstitul meu Michaud! El câștigă prin diligență și perseverență la dărmările din Paris o avere colosală! (în ton mai duos): Durere însă, căci își dărmă și sănătatea și nu pută gusta multă vreme fericirea sa! (își stăpânește o lacrimă).

Tournois: Cinstit bărbat!

Alfonsine: Femeie demnă de compătimit!

Madame Michaud (grav): Destul în această chestie! Ultima sa voință a fost, ca Victorina, fiica fratelui seu, a unui sërman oficer de cuirassieri, să fie crescută

într'un mod strălucit și într-o zi să devină baronesă, marchisă, contesă — mai știu și eu ce! „Avem mijloacele pentru aceasta“, zise Michaud: „Putem cumpăra nepoatele noastre un bărbat cu titlu, nobletă, sânt destui de acestia în deposit!“ (cei trei fac grimase). Dar' trebuie să fie antic!

Tournois: Antic?

Alfonsine: Bărbatul?

Madame Michaud: Ei, la dracu, nu bărbatul — titlul.

Marsal (cu iuteală): Enric al IV-lea făcu pe străbunul meu baron.

Tournois (cu iuteală): Francisc I. pe al meu!

Madame Michaud: Ei, cine întreabă de Francisc IV. sau Enric I. Numai Victorina să fie fericită! Eu rămân pe lângă ceea-ce am zis: „Dacă în termin de o lună Victorina nu se va fi hotărât pentru unul dintre d-voastră, trebuie să se arete un altul!“

Marsal:

Alfonsine: (deodată) Un altul?

Tournois:

Madame Michaud: Ori credeți d-voastră, că mi-am perdut mințile, să fac pe nepoata mea de risul lumii!

Tournois: Dacă-i așa, trebuie numai decât (vrea să plece).

Marsal: Și eu — și eu (vrea să plece).

Madame Michaud: Un cuvânt, mă rog (ambii se opresc). Voiam să vă fac încă o rugare (ambii se reped la dînsa).

Tournois: Ce poruncii?! (laolaltă).

Marsal: Ce doriți?!

Madame Michaud: Aștept astăzi o vizită.

Alfonsine (iute): Pe un domn?

Madame Michaud: Da!

Tournois (semnificativ): Pe un „altul“ poate? am înțeles.

Madame Michaud: Nimic n'ai înțeles! Visita este pentru mine, pentru mine singură! Este un domn — sau un om, ori poate totuși un domn — care mă va ciopl în marmoră.

Toți trei (cu diferite accentuări): Ah! Madame Michaud: Va fi o surprisă pentru Victorina de ziua ei! Nu-mi pot închipui, ce trebuie unui astfel de om pentru lucru, poate știți d-voastră mai bine — vă rog cercetați puțin, dacă îi va fi potrivit pavilionul cel meu?

Tournois (care nu pricepe): Bucuros, numai...

Marsal (care încă nu pricepe): Cu plăcere, însă...

Madame Michaud (se uită la orologiu): Mortbleu! 10 ore!? Poate sosit în fiecare minut! Allons, Allons, domnii mei?!

(merge cu Alfonsina la dreapta).

Tournois și Marsal (se inclină).

Tournois (depărtându-se la stânga, către Marsal): Înțelegi d-ta, ce vrea baba?!

Marsal (stă în loc, și se întoarce către Madame Michaud pe când zice tare): O, da, domnul meu, eu înțeleg foarte bine ce vrea „baba“ — eu înțeleg tot ceea-ce do-rește excelenta Madame Michaud!

Tournois (după zadarnice semne de a face pe Marsal se tacă): Eu mă mir, domnul meu, că d-ta — (vră să-l tragă de mână după scenă).

Marsal (apărându-se): Și eu mă mir, domnul meu, că d-ta te miri (ambii continuă tare după culise cearta).

Alfonsine: Trebuie să încerc a-i despărți, căci altfel ne vom pomeni cu un conflict serios! (către Madame Michaud) Îmi dai voie! (fuge iute la stânga — se mai aud un moment toți trei conversând și după aceea amuțesc vocile).

(Va urma.)

Un răspuns.

On. Redacțiune! Dacă binevoii a servi cu deslușiri la întrebările făcute de dl profesor Aron Densușianu în „Revista critică-literară“, vă comunic următoarele:

1. „Goană, gorgonă, a gonă, a gorgonă. Verbul a gorgoni îl folosește poporul de pe albia Crișului-alb, ba cred că și pe unele locuri din Bănat.

Tot acel înțeles i-se dă ca la verbul „a gonă“ sau a „păfuga“. Poporul folosește adese-ori în vorbirea sa cuvântul „gorgonă“ în expresiunile: „l-a luat la gorgonă“, „l-a gorgonit“.

Un exemplu: tocmai după cetirea „întrebărilor“ din cronica nrului 28 al „Tribunei“, eram cu un fruntaș din comună, în casa unui alt fruntaș din inteligență. Doamna casei ne poștește la cină. Fruntașul nostru se scoală să plece. Doamna casei îi replică: „nu v'am tmbiat cu cina ca să vă „gorgonească“, ci ca să mai ședem la vorbă. De aci se începu discuția asupra verbului a „gorgoni“.

Începurăm a face „goană“ din bietul cuvânt „gorgonă“, a-l „gorgoni“ (goni, păfuga) până să ajungă la originea sa. Fruntașul nostru fiind în opinia după o precugetare ne zice: lăsați pe mine, că vi-l iau în „gurgioie“ („gurgioiu“, virful opiniei, îngurzitura dela degetele picioarelor) și vi-l „gorgonească“ până în Bănat, unde câtră „gogoiu“ se zice „gurgoni“, „gurgioie“, „gurgone“ (cuin, cuni, cuie, cune etc.) și în loc de a zice ca noi cești de pe aici, când pafugi pe cineva, că „l-a luat la gurgioie“, se zice „l-a luat la gurgone“.

Vezend că vorba „a lua la gurgioie“ sau bănățănenește „gurgone“ are tot acel înțeles

cu vorbul „a gorgoni“, încetărăm de a „gorgoni“ pe bietul (cuvânt) „gorgoană“ și-l lăsarăm să se odihnească în „gurgioie“, (sau gurgonele) opiniei.

2. *Brul Precuratei*. Se obicinuște adeseori a se purta în jînturile noastre. Și anume: sânt cari pătimesc, sau sufer de ceva morb mai mult timp, cu deosebire femei.

Atari se duc la așa numiți „praveliști“ să le cetească din pravilă ce trebuie să facă.

Părintele Nicolae d. e. le spune la cari se duc la dînsul la „pravilă“, că trebuie să facă (ear' dînsul) pentru respectivul morbos liturgie, ori maslu etc. cu deosebire femeilor le spune să se încingă cu „Brul Precuratei“.

Femeile ajungend acasă (în comuna lor) se adresează către părintele Ilie, să le facă „Brul maicii Preceste“, că „așa i-s'a arătat din pravilă“.

Părintele Ilie știind ce are de făcut, se pune și scrie toate sërbitorile de peste an pe o „șirincă lungă de papir“ începând cu anul bisericesc. O lipește apoi pe o altă șirincă de pânză (se înțelege nu fără remunerațiune) și „Brul maicii Preceste“ e gata. Îl sînteste, apoi îl predă respectivei să se încingă cu dînsul în timpul cât i-a preseris „pravelistul“ părintele Nicolae sau și altul la care „și-a „căutat“ în „pravilă“.

Și după zisa sfinte scripturi „credința mântuiește pe om“, morboasei făcându-i-se bine preamărește pe cutare care i-a spus bine din „pravilă“.

Bodești, la 11 Februarie 1895.

Nicolae Boscaiu,
învățător.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall.